

Nagyon valószínű, hogy Jugoszláviából fogják az oroszok cement-szükségleteik egy részét fedezni. Az orosz könnyűipar termelésének emelése lehetővé teszi, hogy gyapjút, bőrt stb. szállítsunk a Szovjetunióba. Ezenkívül valószínűleg dohányunk, aszalt gyümölcsünk is tekintetbe jön a kivitelnél és a gyógyszeriparnak még szüksége lesz a jugoszláv ópiumra is.

Ami az áruszállítást illeti, itt valószínűleg elsősorban is a víziutak jönnek tekintetbe. A Dunán, azonkívül az Adriai tengeren és a tengerszorosokon keresztül történik majd az árúcsere lebonyolítása. Szárazföldi úton csak Nyugat-Ukrajnába fizetődik ki a szállítás. A tengeri forgalmunkra, tengerészetünkre és az adriai hajózási vállalatok és kikötők forgalmára mindez kedvező hatást gyakorol és egész tengerpartunk jelentőségét nagyban emelni fogja.

A tanyán

— Gyorsabban szedd a lábad, te lány. Nemsokára itt a nász-nép és még minden a feje tetején áll. Gyujtsál be a kemencébe, a baromfiakat is le kell vágni. Na, lódulj, mit bámulsz? — János, Pista, mit álltok ott? Nem találtok magatoknak munkát? Az udvar nincs fölsöpörve, a disznóól nincs kipucolva. Kend meg, apjuk, mást se tud, csak pipázni. Fogjon sóprút a kezibe, azt söprje föl a gangot. Nem látja, milyen piszkos.

Ha még annyian lennének, tudna nekik munkát adni az öregasszony. A ház feje. No, de ment is a munka.

— Még majd azt hiszi, hogy mi, tanyaiak nem tudjuk, mi a rend. Ha már így lett, hát csak gyűjjenek azok a városi népek.

Nehéz út volt az esküvőig. Az öregasszony sehogyse tudott belenyugodni, hogy legöregebb fia városi iparoslányt hoz a hához. Hányszor emlegette a szomszéd Csonkáék Őrsze lányát, de Péter csak nem hallgatott az okos beszédre.

Csonkáék tanyája esett legközelebb hozzájuk. Jóban voltak egymással. Az öregek már meg is állapodtak abban, hogy a gyerekeket összeházasítják. De ez a Péter úgy belegabalyodott abba a városi szukába, hogy egy istennek se lehet kivenni a fejéből.

Ha nem is a legszebb lány — mondogatta fiának — hozományt is adnak Őrsével. Meg az olyan magunkfajta parasztlány. Meg tudja fogni a munkát. Az a városi frajla még dógozni se tud majd.

Péternek ugyan beszélhetett szépen is, meg csunyán is. Úgy történt mindig, hogy az anya kérlelni kezdte, becézgette, édesfiamozta. Aztán mind hangosabb lett a vita. Az öreg is bele-beleszólt. Mikor meg már az öregasszony ócsálni kezdte a városi frajlát, Péter nagyot vágott az asztalra és olyan csunyán elkáromkodta magát, hogy még az öreg is elszégyelte, ilyenkor aztán Pétert két napig nem látták otthon. Addig ivott, míg a pénze tartott.

— Nem lesz ez így jól. — Kezde belátni az öregasszony. De

lelke legmélyén még mindig ágaskodott paraszti, asszonyi macacssága. — Ide nem teszi be a lábát! Csak mikor már Péter egyszer a vasvillát is emelgette, tört meg. Sokat sirdogált csendben még azután az öregasszony.

— Beszélhetünk mi a mai fiataloknak — motyogta ilyenkor. — Nem hallgatnak azok az öregebbre. A maguk feje után mennek. Mikor én fiatal voltam, nem válogattam. Ahhoz mentem, akit édesapám kiválasztott. Akkor még jobb világ volt, akkor legalább becsülték a szülőket. De most? Az öregek szava már semmi . . .

Amikor megállt a kocsni a lakodalmas ház előtt, nagyot dobant a menyecske szíve. Vajjon boldogságot, vagy boldogtalanságot ad neki ez a ház? De nem ért rá sokat gondolkozni. Az anyós már ottállt a kocsinál és nagy hangon fogadta őket.

— Isten hozott benneteket gyerekeim, meg kendteket is komámuramék . . . Nahát kerüljenek beljebb . . . Osztán majd csak akad valami falatozni való . . . Tudom megéheztek ezen a hosszú úton.

— Nálunk az a szokás, hogy reggel ötkor kelünk. — Adta tudtára a fiatal asszonynak az anyós, lefekvés előtt.

A mondott időre pontosan meg is jelent a fiatalok szobájában és elkiáltotta magát: „Öt óra, felkelni!”

A menyecske kiugrott az ágyból. Nem volt könnyű, mivel-hogy későn feküdtek le. Gyorsan felöltözködött és kiment.

— Mit csináljak, mama? Én még nem tudom, hogy mit hogyan szoktak.

— Először pucold ki a lábbelieket. Ott vannak ni.

Az összes eszímák, bocskorok, papucsok ott sorakoztak egymás mellett. A menyecske meglepődött. Hiszen itt a házban nem csak ő az egyedüli fiatal. Van itt még nála fiatalabb lány is, meg két legény. Azoknak a cipőit is ő tisztítja? Akkor vette csak észre, hogy rajta és anyósán kívül más föl se kelt.

Talán nem lesz ez mindig így. Hátha csak most az elején akarják kipróbálni, hogy milyen szorgalmas. Ha csak ezt akarják, hát nem is fog szégyent vallani. És csak úgy égett a kezében a munka.

Nyolc óra tájban felkeltek a többiek is. Téliidő volt, a férfiak ilyenkor nem dolgoznak és nem is kelnek korán.

— No, most menjél lányom, oszt takarítsd ki a szobákat. Azután hányd el a havat, mert már megint tele vannak az utak. Ha elkészültél, majd nekifogunk a fűzésnek.

Szóltanul végezte dolgát a fiatalasszony.

Mosogtatás után anyósa kihozott a szobából egy nyaláb fehérneműt.

— A városban slingöléssel kerested a kenyered. Biztosan tudsz is szépen . . . Hát fogj neki . . .! A Julis lányom stafirungja. Megvarattam, de slingöltetni nem akartam . . . Gondoltam, majd

ha te itt leszl, meegcsinálod délutánonként.

A hó esett és megint betakarta az utakat. El kellett volna söpörni.

— Ugyan menj már ki Péterem, söpörd el a havat. Ne tegyem le a munkát. — A fiatalasszony egész természetesnek vette ezt, hiszen az ő kezében munka volt, az ura meg tétlenül ült. Az anyós elvörösödött. Nem szólt semmit. Kiment. Dühösen becsapta maga után az ajtót.

Másnap reggel, még a többiek aludtak, azt mondta az öregasszony:

— Eridj el, Rozi, a szomszéd tanyára, hozzál egy nyaláb szalmát. A mienk már elfogyott és köllene a disznók alá.

Térdig érő hó volt. Nem egyszer vesztette el papucsát a nagy hóban és ilyenkor percekig kellett keresgélni, hogy megtalálja. Mikor a szalmával visszaért, még a térde fölött is csupa víz volt. A lábába beleütött a fájás.

— Hallod-e — mondta este az urának — emlékszl-e, mit ígértél nekem? Ha nágyon nehéz lesz a munka, segíteni fogsz. Hallottad, hogy az anyád engem küldött szalmáért. Azt is tudtad, hogy én papucsban vagyok, a hó meg térdig ér és te meg nem hogy elmentél volna helyettem, hanem még akkor is feküdtél, amikor én már visszajöttem. Én nem cselédnek szegődtem el, hanem férjhez mentem. Ami az én dolgom, azt elvégzem, de ami a tied, azt végezd el te.

Másodszor már nem is ment el szalmáért. Bement az urához.

— Kelj fel és menj szalmáért.

Az ember nem ellenkezett.

Amikor az öregasszony meglátta, hogy fia hozza a szalmát, szinte elkékült a dühtől. Ezt már nem bírta ki szó nélkül.

— Hát mi lesz itt?! — kiabálta csípőretett kezekkel. — Ki parancsol ebben a házban? Az új menyecske, vagy én?

— Lássa anyám, mekkora hó van — mondta békítően Péter — Rozának meg papucs van a lábán . . .

— Nézted-e te eddig, hogy nekem mi van a lábamon és hogy térdig taposom a havat? Az anyádnak sose segítettél, de a feleségednek mindent megteszl.

Egész nap zsörtölődött. Sehogy se tudott belenyugodni abba, hogy neki nem fogadtak szót. — Amikor én fiatalasszony voltam, mindent meg kellett tenni, amit az anyósom parancsolt — dűnyögte magában. Majd megszakadtam a munkában és még se mertem senkit kérni, hogy segítsen. Az uram segítség helyett inkább megvert. Akkor mindig az vigasztalt, hogy majd ha megöregszem . . . Akkor majd én parancsolok a menyemnek. Ez így szokás a tanyán . . . A fiatalasszonynak dolgozni kell . . . Ez így volt még az öreganyám öreganyja idejében is és így is lesz, amíg ember lesz a földön . . . Ez az asszony meg most mindent felrűg . . . Persze, városi . . . Tudtam én ezt, hogy ez így lesz . . . De hiába beszéltem Péternek . . . No, de majd én megtanítom. Tudom istenem. Vagy úgy csinálja, ahogy én parancsolom, vagy

megy innen.

★

Múltak a napok, hónapok. Eljött a nyár. A mezőket már nem hó, hanem derékig érő aranyos búzatenger borította. Amerre a szem ellátott, mindenütt a hullámzó termést látta. Aratásra készültek a tanyaiak.

A menyecske fáradhatatlanul dolgozott az urával együtt. Kora reggeltől késő estig. A munka mind nehezebbé vált számára, mivel állapota már igen előrehaladott volt.

Egy napon nagyon rosszul érezte magát. Úgy érezte, ha csak egy lépést tesz, kiszakad belőle minden. Nem bír dolgozni. Majd egy kicsit pihen és azután kimegy.

— Engem is hagytak pihenni, tudom — szól közbe az öregasszony. — A gyereket a mezőn szültem meg, oszt a kötőmben hoztam haza.

— Lássá anyám, hogy nem bír fölkelni — szól Péter türelmetlenül — hagy pihenjen.

— De pártját fogod! Nagyon jó akarsz lenni. Nekem sosincs igazam, csak a feleségednek . . . Amit ő mond, az szent.

Pár nappal később megszületett a gyerek. Kislány lett.

— Hát mán az első gyerek tiszteletire nagy keresztelőt csinálunk — mondta a nagymama kissé ellágyulva.

Vigan iszogattak.

— A lányod egészségire — szólt a körösztopa boros hangon — no Péter, mért nem fogod a poharat? Hát nincs is poharad? A lányod egészségire muszáj innod.

Kocintottak. És ezen az estén Péter nagyon berúgott.

— Nem iszom Rozikám sose többet — fogadkozott Péter — de hát a lányom egészségire muszáj volt inni.

De ez az eset sűrűn megismétlődött.

— Amíg nem ivott a fia, azt mondta, hogy azért nem iszik, mert én nem hagyom, csak azért biztatta ivásra, hogy ne nekem legyen igazam. Hát most iszik. Most már meg lehet elégedve!

— Bizony én is sokat szenvedtem apósodtul. Mindig részeg volt, oszt még ütött is lépten-nyomon. Mit csinájjunk fiam, ez a mi sorsunk.

— Hát ha magának ez volt a sorsa, az enyém nem ez lesz. Én nem tűrök.

— Tűrj lányom, látod én is tűrtem, oszt nem hiába . . . Mert ha az emberek megöregszenek, akkor már mink vagyunk az urak.

★

Este történt. Az ura, mint most már rendszeren, részeg volt. Rozi nem bírta tovább a tanyai asszonyok sorsát. A megalázást, a parancsolásokat, a durvaságot és a részeg kocsmaszagot. Csizmahúzáson vettek össze. Nem akarta lehúzni az ura csizmáját és Péter megütötte.

Hajnaltól, mikor még mindenki aludt, magához vette a gyereket és kilopakodott a házból. Arcát pirosra csípte a hideg, öszvégi szél. Összehúzta magán nagykendőjét, a gyereket még erősebben szorította magához és nekivágott a hosszú országútnak.

Évi élmények